

Nr 638.

Av herrar **Leffler** och **Lithander**, om avslag å *Kungl. Maj:ts proposition, nr 260, angående inrättande av ett institut för medellång och långfristig kreditgivning åt företag inom näringslivet.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 260 har föreslagits riksdagen att *dels* för tecknande av aktier i ett institut för medellång och långfristig kreditgivning åt företag inom näringslivet anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av fem miljoner kronor, *dels* besluta, att från riksgäldskontoret skola till institutet såsom garantifond överlämnas statsobligationer till ett nominellt belopp av tolv miljoner kronor, *dels* besluta, att fullmäktige i riksgäldskontoret skola i fall av behov tillhandahålla medel såväl för teckning av aktier i institutet till högst tre miljoner kronor utöver förberörda belopp av fem miljoner kronor som ock för inlösen av aktier, vilka tillhöra annan än staten, *dels* ock höja den i förslaget till riksstat upptagna inkomstiteln F. Övriga lånemedel med fem miljoner kronor.

Det nuvarande läget i de penninginrättningar, som framför allt hava att tillhandahålla krediter åt industrin och närliggande näringar, karakteriseras av ett oerhört penningöverflöd, som för visso icke beror av någon motvillighet hos långivarna att tillmötesgå ansökningar om bankmässiga krediter utan utslutande är att hänföra till den av krisläget föranledda minskningen av kreditbehoven. Att i en dylik situation, då dessutom anspråken på statskassan äro i följd av krisen så utomordentligt stora, ifrågasätta, att av staten betydande belopp skola anskaffas och tillhandahållas för beredande åt industrin av ytterligare möjligheter till bankkrediter utöver dem, som förefinnas men ej tagas i anspråk, förefaller givetvis i och för sig egendomligt. Vidtagandet av en sådan åtgärd synes oss icke rimlig under annan förutsättning än att för densamma kunna åberopas mycket viktiga skäl av mycket brådskande beskaffenhet. Sådana skäl föreligga emellertid icke. De hörda näringskorporationerna — vilkas utlåtanden endast i ringa mån återgivits i propositionen — hava allmänt visat ett mycket ljumt intresse för det till dem remitterade förslaget. Behovet av ytterligare utredning har betonats, varjämte det beklagats, att det icke ansetts möjligt att åstadkomma en lösning av det uppställda spørsmålet utan statens engagerande. Tillika har framhållits den synnerliga önskvärdheten av att medverkan av det privata intresset och den privata erfarenheten på kreditgivningens område bleve säkerställd.

Enligt vår mening är den sistnämnda synpunktens tillgodoseende icke genom det framlagda förslaget säkerställd. Fastmera torde, sådant förslaget i propositionen utformats, kunna befaras, att resultatet av propositionens godkän-

nande skulle bliva det som ingen, vare sig de sakkunniga, de hörda myndigheterna och näringsorganisationerna eller, till synes, regeringen, velat, nämligen en ren statsanstalt med uppgift att förse industrin med dess behov av medellånga och långfristiga krediter. Med hänsyn bl. a. till de förlustrisker, som måste vara förbundna med det slags rörelse, varom är fråga, liksom även till den, såsom erfarenheten från andra håll visar, förefintliga risken för statens fortsatta engagerande för åstadkommande av ytterligare rörelsemedel för företagets verksamhet, synes oss den väg, som i propositionen anvisas, vara ägnad att ingiva mycken betänksamhet.

Då vi tillåta oss göra gällande, att frågan icke är nöjaktigt utredd, innebär detta icke någon kritik mot de anlitade sakkunniga. En utredningstid av endast en månad måste ju vara alldeles för kort för ett ämne av så mångsidig och invecklad beskaffenhet som det förevarande. Redan vid en första granskning av propositionen falla outredda spörsmål i ögonen. Ett exempel. Det nya kreditinstitutets tillkomst motiveras med det för affärsbankerna sedan gammalt gällande förbudet att formligt bevilja långfristig kredit. Emellertid förorda de sakkunniga såsom en lämplig ordning för samarbetet mellan kreditinstitutet och bankerna, att, då omständigheterna därtill föranleda, kreditinstitutet övertager krediter från vederbörande bank under villkor att denna sistnämnda tecknar garanti för dem, sedan de såsom långfristiga inflyttats i kreditinstitutet. För vår del kunna vi icke finna det logiskt att å ena sidan anse det olämpligt, att bank beviljar långfristiga krediter men å andra sidan såsom lämpligt förorda, att bank tecknar borgen för långfristiga krediter, som av annan beviljats. Ett annat exempel. I sakkunnigbetänkandet omnämnes i förbigående, att "som en lösning av det nu behandlade spörsmålet framkastats, att bankerna skulle medgivas rätt att utlämna lån för längre tid, i den mån de till minst samma belopp även verkställde inlåning på motsvarande tid, exempelvis genom utgivande av något slag av fordringsbevis (förlagsbevis, bons)". Detta uppslag, vid vilket de sakkunniga icke funnit anledning uppehålla sig, är enligt vår mening väl förtjänt av en närmare undersökning. Att en sådan icke skett är naturligtvis beroende på den alltför knappt tillmätta tiden för sakkunniguppdragets fullgörande. Ytterligare ett exempel. Den enligt vår uppfattning viktiga frågan om bankspektionens förhållande till den av det nya kreditinstitutet bedrivna verksamheten har av de sakkunniga endast berörts genom ett utan motivering gjort uttalande, att "de sakkunniga icke ansett erforderligt, att institutet skulle stå under överinseende av bankspektionen". Det må i anledning härav erinras om att det, till skillnad från vad fallet är beträffande de likaledes med statlig garantifond utrustade hypoteksinrättningarna, dock här är fråga om verklig affärsbankrörelse med alla därmed förbundna risker, liksom även att det förutsattes, att vederbörande låntagares krediter skola ofta nog vara fördelade mellan kreditinstitutet och av låntagaren anlitad affärsbank.

Under framhållande av de stora omedelbara krav på statskassan och de risker för fortsatta sådana krav, som propositionens förslag innebär, samt med betonande av den otillräckliga utredningen av den föreliggande frågan, vars lösning på intet sätt kan anses vara av synnerligt brådskande natur, få vi hemställa,

att riksdagen måtte avslå de förslag, som framlagts i förevarande proposition nr 260.

Stockholm den 14 april 1934.

Edvin Leffler.

Edvard Lithander.
